

Finans Norges innspill til Stortingets energi- og miljøkomité's behandling av statsbudsjettet for 2024

Finans Norge ber Stortingets energi- og miljøkomité om å prioritere følgende i sin behandling av statsbudsjettet for 2024:

- Økt tilskudd til verktøy for å få bedre datagrunnlag for å unngå tap av natur og biologisk mangfold
- Øke bevilgningene til NVEs flom- og skredsikringsarbeid og bidra til et reelt taktskifte i satsingen på forebygging av klimarelaterte skader.
- Tempo på det forebyggende arbeidet i kommunene må økes
- Økt kompetanse på forebygging mot natur- og klimaskader
- Det må forebygges der det lønner seg mest. Forebyggingen må være insentivbasert slik at det skal lønne seg å forebygge.
- Det er viktig med tydelig plan og politisk eierskap. Det er nødvendig med god samhandling på tvers av departementer, etater, kommuner og stat.

Økt satsning for å etablere et nasjonalt naturregnskap

Finans Norge støtter økt fokus på tap av natur og biologisk mangfold i regjeringens budsjettforslag, og at regjeringen ønsker å bruke 10 millioner kroner på å utvikle et naturregnskap for Norge.

Samtidig stiller vi spørsmålsteget ved om dette er tilstrekkelig til å skape det kunnskapsgrunnlaget som trengs. Statens eierskapsmelding formulerer klare forventninger til selskapene der staten har eierskapsinteresser, og næringslivet og finansnæringen får nye regulatoriske krav knyttet til blant annet rapportering av påvirkning på og avhengighet av natur og naturressurser. Næringslivet og finansnæringen trenger flere verktøy og et bedre datagrunnlag for å gjøre sin del av arbeidet med å unngå tap av natur og biologisk mangfold, og et naturregnskap kan bli en viktig del av dette arbeidet.

Forebygging må styrkes

Finans Norge har lenge uttrykt bekymring for det store etterslepet på flom- og skredsikring. NVE har anslått et flom- og skredsikringsbehov på 85 mrd. kroner for eksisterende bygg. Riksrevisjonen kritiserte myndighetene i 2022 for ikke å ha sikret seg tilstrekkelig oversikt og iverksatt nødvendige tiltak. Gjerdrumutvalget la til grunn i NOU 2022:3 at de samfunnsøkonomisk lønnsomme tiltakene ville utgjøre ca. halvparten av etterslepet. Utvalget foreslo derfor å øke de årlige bevilgningene til NVE fra dagens 300 millioner til 1,5 milliarder kroner for å sikre eksisterende bebyggelse mot naturfare.

Finans Norges årlige klimarapport viser at forsikringsselskapene de siste 10 årene har utbetalt en samlet erstatning på over 30 milliarder kroner for skader på bygning og innbo, som følge av naturhendelser eller vær. Størstedelen av dette er fra vannskader i tettbygde strøk. I tillegg frykter lokalsamfunn tap av menneskeliv og enorme kostnader på grunn av økende flom- og skredfare. De samlede forsikringserstatningene etter ekstremværet «Hans» er anslagsvis på 1,8 milliarder kroner, i tillegg kommer skade på matproduksjon, infrastruktur, skog og statlige bygg.

Finans Norge ser frem til regjeringens varslede stortingsmelding for flom og skred i 2024, som vi håper vil resultere i et reelt taktskifte. Behovet for å forebygge mot flom og skred er svært godt dokumentert, og er en av de mest lønnsomme investeringene vi kan gjøre.

Lønnsomme klimatilpasningstiltak er kjennetegnet ved at samfunnets samlede nytte for å redusere klimarisikoen overstiger kostnadene av å gjennomføre det forebyggende tiltaket. Det lønner seg å forebygge, i en rapport fra Menon Economics og NGI viser at man kan spare opptil 6 kroner per investerte krone i forebygging. Det er god samfunnsøkonomi å forebygge.

Regjeringens forslag om å øke bevilgningene til flom, ras og skredsikring med 472 millioner kroner ligger nivået langt under behovet både Riksrevisjonen, NVE og Gjerdrumutvalget har pekt på. Fokus må ytterligere skiftes fra å reparere etter skader til å forebygge, noe som er samfunnsøkonomisk mye mer lønnsomt. Ekstremværet «Hans» viser hvor utsatte vi er for klimarelaterte naturhendelser i Norge.

Øke kompetanse til forebyggingsarbeidet

NVE har tidligere pekt på at det over tid er behov for å bygge opp kompetanse og kapasitet i NVE, blant annet mer til arealplanoppfølging og veiledning i tiltaksanalyser. Knyttet til NVEs regionskontorer, vil dette også være et viktig bidrag til kommunenes tilgang på relevant kompetanse og økt kapasitet i arealplanleggingen. Kompetanse er avgjørende for å hindre at byggetiltak blir planlagt og iverksatt i utsatte områder. Det er også nødvendig med tilstrekkelig faglig kapasitet for å få gjennomført nødvendige sikringstiltak.

Det er positivt at Regjeringen foreslår å øke bevilgningen til NVE med 34,5 millioner kroner til økt saksbehandlingskapasitet innen flom- og skredforebygging, blant annet i forbindelse med beredskapssituasjoner og til gjennomføring av sikringsprosjekter, kartlegging og krise- og hastetiltak etter ekstremværet «Hans». Finans Norge stiller spørsmål ved om dette er tilstrekkelig.

Kommuner må settes i stand til å forebygge

NVE støtter i dag utvalgte tiltak mot skred- og flomhendelser. Når tiltaket blir delfinansiert av NVE, støtter NVE normalt sett inntil 80 prosent av sikringskostnadene, og kommunen tar resten av kostnaden. Det vil si at kommunene må betale mellom 20 og 100 prosent av kostnaden selv. Det er ikke alle kommuner som har mulighet til å ta en så stor kostnad i dag, selv om investeringen lønner seg på sikt. Dermed ender samfunnsøkonomiske lønnsomme tiltak med å bli utsatt – eller ikke gjennomført i det hele tatt. Kommunene må settes stand økonomisk, og kompetanse må styrkes for å ivareta kommunenes samfunnsansvar i forhold til forebygging.

Videre er det en forutsetning for å sikre trygge lokalsamfunn, at det er klarhet i roller og ansvar. I dag ligger koordineringsansvaret for klimatilpasning hos Klima- og miljødepartementet, men arbeidet er spredt over flere departementer, faginstanser og forvaltningsnivå. For å få til et helhetlig arbeid, er det viktig med en tydelig plan og politisk eierskap. Det er nødvendig med god samhandling på tvers av etater, kommuner og stat.

Utvikling av gode analyseverktøy

Gode skadedata er viktig i skadeforebyggingsarbeidet. Forsikringsselskapene sitter på bedre statistikk og fakta om klimaskader enn noen andre i Norge. Tilgjengelig data må utnyttes bedre for

arealplanlegging og prioritering av sikringstiltak. Analyse av risiko og sårbarhet er viktig ved kartlegging, arealtilpasning og utbygging, for å avdekke hvor forebygging og tilpasningstiltak er nødvendig og den samfunnsøkonomiske nytten er størst. Kunnskapsbanken er et datasystem utviklet av DSB i samarbeid med Finans Norge mfl. for å gjøre informasjon om risiko og sårbarhet lettere tilgjengelig. For at Kunnskapsbanken skal forbli et nyttig og troverdig verktøy, er det imidlertid viktig at det settes av nødvendige ressurser til drift og videre utvikling av løsningen samt til formidling av informasjon om ordningen til de den er ment for.

Nå har imidlertid DSB som følge av sin økonomiske situasjon sett seg nødt til å legge videre drift og utvikling av kunnskapsbanken på is inntil videre. Konsekvensen av å ikke forvalte en slik løsning er at den blir utdatert og dermed ikke tatt i bruk. Finans Norge mener det er svært uheldig dersom manglende langsiktighet og forutsigbarhet i direktoratets budsjetter og prioriteringer fører til at prosjektet som både DSB og forsikringsnæringen har lagt betydelig ressurser i mister sin nytteverdi i det klimaforebyggende arbeidet.

Finans Norge ber Stortinget anmode regjeringen om å sørge for at DSB får nødvendige midler gjennom statsbudsjettet til å drifte og videre utvikling av Kunnskapsbanken.

Finans Norge viser samtidig til vårt felles brev «Klimaendringene krever økt satsing på forebygging av naturskader» sendt energi- og miljøkomitéen fra Finans Norge, KS, Naturviterne, Norges Bondelag, Norsk Vann, Norsk Kommunalteknisk Forening, Rådgivende Ingeniørers Forening og Samfunnsbedriftene.